

»*Tystnaden är det värsta av allt*«

De är framgångsrika konstnärer på
varsitt håll: Karin Broos målar och
Sara Broos filmar. Nu har dottern gjort
en dokumentär om sin mamma för att
reda ut deras relation.

Text: MADELENE ENGSTRAND ANDERSSON
Foto: MAGNUS BERGSTRÖM

»Herregud. Åh, herregud. Herregud, så vacker.«

En kvinna klädd i svart står med handen för munnen och viskar fram sina känslor. Ögonen söker av den stora tavlan framför henne. Ett vinrött draperi, en säng med klarblått överkast, och på det en bebis i randig pyjamas och en blond kvinna som vänt ryggen åt det lilla knytet. Kvinnan går lite närmare och ser både förskräckt och fascinerad ut av illustrationen av moderskapet. Hon betraktar penseldragen som är så exakta att tavlan ser ut som ett fotografi. Sedan backar hon och tar en egen bild med sin mobil.

Det är vernissage för Karin Broos utställning *Still Life* på Waldemarsudde och de två våningarna är fyllda av lördagsflanerande stockholmare. Konstnären är kanske mest känd för sina skildringar av kvinnor vid vatten, men i den tematiskt hängda utställningen syns även motiv från sjukhussalar, hotelllobbyer och hemmiljöer. Allt som oftast är det hennes döttrar som stått modell.

I rum efter rum är Sara Broos avbildad när hon klipper naglarna, tvättar ansiktet eller inspekterar ett myggbett på benet. Därför blir det nästan överkligt att se henne rörlig och tredimensionell. Sara står snett bakom scenen

och riktar sin mobilkamera mot det hundratal personer i publiken som lyssnar medan skådespelaren Marika Lagercrantz och museichefen Karin Sidén invigningstalar.

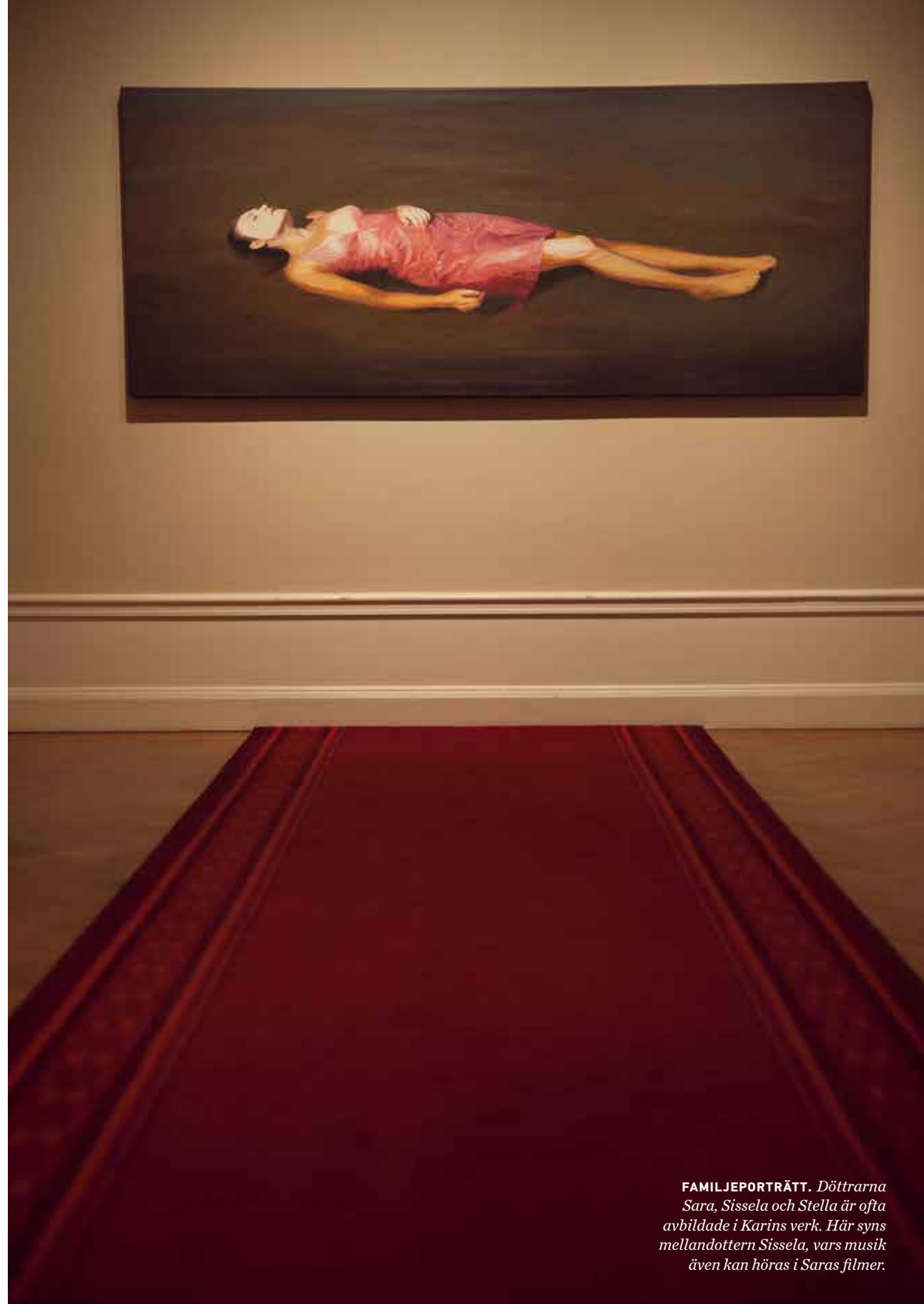
– Nu är vi i Prins Eugens ateljé, säger Sidén. Och prins Eugen hade känt sig glad i dag på vernissagen för Karin Broos, ett av vår tids främsta konstnärskap. Hennes till synes fotorealistiska verk innehåller en stark symbolik. Vi har arbetat med utställningen under ett års tid, och resultatet är alldeles lysande.

När Karin Broos själv tar över inleder hon med att berätta att hon är i chocktillstånd över att så många har kommit och säger att det är som en dröm att få ställa ut i dessa vackra rum. Hon säger att en av de vanligaste frågorna hon får är varför hon så ofta målar av sina döttrar.

– Men det är inga porträtt jag gör. Det handlar om något annat, om att fånga vissa stämningar.

Konsten och familjen Broos har alltid levt i symbios. Numera är det inte bara Karin som skildrar Sara i sin konst. Sara, mest känd för sin hyllade film om konstnären Lars Lerin, har sedan ett par år tillbaka riktat kameran mot sin mamma.

I rummet bredvid visas delar av resultatet.

FAMILJEPORTRÄTT. Döttrarna Sara, Sissela och Stella är ofta avbildade i Karins verk. Här syns mellandottern Sissela, vars musik även kan höras i Saras filmer.

KOMMUNIKATION. Sara och Karin under ett samtal med konstkritikern Ingela Lind på Waldemarsudde.

Filmsekvensen från filmen *Speglingar* slutar med att Sara säger:

»Jag tänkte att det enda sättet att komma henne nära kanske är att göra en film.«

Dagen efter vernissagen berättar Sara att idén till att göra filmen kom när hon bjöd med sin mamma till en kurort i Lettland för att fira hennes 60-årsdag. Det var första gången de reste iväg själva, och Sara hade höga förväntningar på att de äntligen skulle tala ut om saker som hon upplevde hade tystats ner.

– Det var väl ett slags uttryck för den tidsanda som råder: jag tänkte att vi skulle åka bort en helg och snabbt prata ut om allt. Jag hade en massa förväntningar och kände inte av om hon var redo för det. Och det var hon inte. Vi gick in i våra egna världar istället.

Karin blev så inspirerad av platsen att hon hela tiden gick runt och fotade. Istället för att prata med varandra drack de sitt frukostkaffe i tystnad och tänkte på annat. Resan blev en besvikelse för Sara.

– Det kändes som om hon inte var intresserad, och nästan flydde in i konsten som ett slags skydd. Så har det egentligen inte varit i vår relation, att hon bara tänker på konst och är helt frånvarande.

Men just då var hon bara inte mottaglig för att prata.

Vad hade du hoppats att ni skulle prata om?

– Jag hade ett behov av att sätta ord på vissa erfarenheter för att göra dem verkliga. Det finns vissa saker jag inte har bearbetat, som finns kvar som något slags hål. Både jag och mamma hade väldigt destruktiva tonår, till exempel. Men det kan vara svårt att prata om sådant med sin förälder, för det blir lätt att de känner sig skuldbelagda eller konfronterade. Det var jag inte intresserad av.

Varför ville du göra en film om er relation?

– Vår relation berör många teman. Arvet, och vad man ibland undermedvetet överför genom generationer. Åldrande och döden. Tystnaden som kan uppstå i olika relationer. Självbilder. Det där som är väldigt svårt att fånga egentligen, men som jag hoppas kunna fånga i den här filmen. Det är så klart lätt att börja kompromissa när man gör en film om sin mamma, att man vill ge en förskönad bild. Men vi har pratat mycket om att det är ett ansvar att skildra en person i hennes helhet, med de mörka och mindre smickrande sidor som hon har. Jag hade inte velat göra den här filmen om jag inte visste vilka erfarenheter min mamma har och vilka sorger hon bär på.

Karin Broos åkte tillbaka till sitt hem i Värmland så snart vernissagen på Waldemarsudde var slut. Hon behöver bara vara därifrån i några dagar för att känna en nästan fysisk dragning till skogen och lugnet i Östra Ämtervik. Den som kör dit en klar höstdag förstår snabbt varför.

Sjön Fryken ligger lugn och reflekterar den klarblå himlen och de färgsprakande träden. En vit molnbank svävar övernaturligt lågt över vattnet, och uppe på en kulle tronar den röda gamla skolbyggnaden som både är kulturcentret Alma Löv och Karins och maken Marcs hem. I trädgården betar två hästar som blev tvungna att flytta från sin hage när en konstpaviljong byggdes upp. Den nya, illröda kyrkan med spröjs i byggsکم av konstnären Peter Johansson blänker i solskenet.

Tillsammans med sina två hundar tar Karin varje dag långa promenader i skogen häromkring, med ett stopp i en glänta vid Fryken där hon placerat två rangliga stolar och hängt en handduk på en gren. Även när det är nästan minusgrader i vattnet tar hon sig ett dopp. Ända sedan hon var liten har umgänget med djur varit centralt i hennes liv, förutom under en period i tonåren.

– I sexan började en ny tjej i min klass, Katarina. Jag hade flyttat till Malmö två år tidigare och kom från en akademikerfamilj, så jag var lite udda. Katarina kom från ungefär samma miljö och vi fann varandra direkt. Vi var som tvillingsjälur. Tillsammans började vi utforska tonåren. När jag var tolv år rökte jag för fullt. Vi började sminka oss, skolka och smita in på barnförbudna filmer. Sedan blev vi besatta av rockidoler och följde efter rockgrupper när de spelade.

Hur reagerade dina föräldrar på det?

– Det var faktiskt ingen som reagerade. Det är lite märkligt egentligen. Vi var väldigt fritt hållna hemma. Pappa var en tankspridd professor som bara satt med sin matematik och var

helt borta för världen och inte till någon hjälp på något sätt. Mamma var yrkesarbetande med fem barn. Hon var lärare och väldigt öppen och social. Hennes elever brukade komma hem till oss om de hade några problem. Hon hade all tid i världen för alla, men hon såg helt enkelt inte de egna barnen. Det var väl för mycket. När jag kom hem sent på natten var det ingen som märkte det.

När du var femton blev du sjuk i bulimi.

– Jag hade gått ett par månader i nian när jag och Katarina bestämde oss för att hoppa av skolan. Jag åkte till England för att jobba som au pair under ett år, vilket väl gick så där. Det var i samband med att Twiggy slog igenom och jag blev plötsligt medveten om min kropp. Jag började kräkas upp maten som jag var tvungen att äta hos familjen där jag bodde. Jag fastnade i en hemsk bulimi som egentligen styrde hela tonårsperioden. På den tiden fanns det inget ord på det där, så jag trodde jag var helidiot. Allt handlade om vikt. Ibland gick det så långt att jag köpte amfetamin för att inte behöva vara hungrig och för att kunna undvika att äta på några veckor.

Berättade du det för någon?

– Nej, det var en sådan skam. De enda som märkte något var ett par lärare på det estetiska programmet som jag började på när jag kom tillbaka till Sverige. De var de enda som undrade hur det egentligen var med mig.

Hur klarade du av skolan?

– Jag och Katarina fortsatte att festa mycket. Vi brukade röka hasch på ett galleri i Malmö och satt i Kungsparken och provade alla möjliga droger. Det var mest för att det var intressant att testa för att se vad som skulle hända. På gymnasiet gick vi ut på rasterna och rökte och satt helt höga

»Min räddning var att jag hade träffat Marc. Han var en helt annan typ än de flummiga narkomanerna jag umgicks med. Han höll inte alls på med sådant.«

på lektionerna. En gång ringde min engelsklärare hem för att jag hade skrivit en så märklig uppsats att den verkade vara skriven av en mentalsjuk. Men det var jag som var hög.

Hur länge höll det här på?

– 1968 blev en vändpunkt. Katarina hade träffat en kille som höll på väldigt mycket med droger och vi pratade hela tiden om att vi skulle åka till Indien. Men då hade jag precis träffat Marc på en familjesemester i Holland, så jag ville hellre åka tillbaka och hälsa på honom. Katarina åkte ändå. Hon blev hemskickad av ambassaden för att hon rökt opium och fått en psykos. I Sverige kom hon in på mentalsjukhuset Sankt Lars för att psykosen hade utlöst schizofreni. När vi sågs igen var det som att träffa en annan människa. Det var som om hon inte fanns mer. Det var så hemskt. Men 1968 var bara den ena katastrofen efter den andra.

Hur då?

– En kväll tog jag med min syster ut på ett diskotek. Hon kunde inte hålla balansen och folk trodde att hon var full, men då visade det sig att hon 18 år gammal hade en jätteaggressiv form av MS. Hon var väldigt stark i det här och kämpade verkligen emot, men det vände upp och ner på allting i vår familj. Hemmet blev totalt tyst och mörkt. Min syster var sjuk och Katarina var helt borta. Jag fick sådana enorma skuldkänslor för att jag var frisk. Min räddning var att jag hade träffat Marc. Han var en helt annan typ än de flummiga narkomanerna jag umgicks med. Han

KARIN BROOS

GÖR: Konstnär.

ÅLDER: 64 år.

BOR: Östra Ämtervik i Värmland.

KARRIÄR: Utbildad vid Kungliga nederländska konstakademien. Startade kulturhuset Alma Löv i sitt hem tillsammans med maken Marc Broos 1998. Fick sitt stora genombrott efter en utställning på Kristinehamns konstmuseum 2008. Finns representerad på bland annat Nationalmuseum, Moderna museet, Värmlands museum och Statens konstråd. Till den 21 februari pågår hennes utställning Still Life på Waldemarsudde i Stockholm. Har gjort årets affisch till Göteborgs filmfestival.

höll inte alls på med sådant. Han körde sportbil och drog ut stolen och öppnade dörrar. Jag tyckte att han var lite omedveten, för han vara bara så positiv och öppen. Jag hade så mycket grubblerier och läste poesi. Men han gav mig en helt annan värld, som var precis vad jag behövde då.

Efter studenten ville Karin upptäcka världen, men hon fastnade hos Marc i Holland.

Medan han jobbade på dagarna satt Karin hemma och tecknade. Hon hade aldrig tänkt på att måleriet kunde vara annat än en hobby. Hennes mamma hade gett upp drömmarna om en pianistkarriär och skaffat sig ett riktigt jobb som lärare, och det var så

Karin såg sin egen framtid. Men Marc övertygade henne att söka till en konstutbildning, och Karin kom in på Kungliga konsthögskolan i 's-Hertogenbosch. Dess fasta rutiner och hårda krav gjorde att hon började äta ordentligt och få ordning på sitt psyke. När Karin gick ut konstskolan började hon och Marc drömma om att bo på landsbygden. De hittade ett hus mitt i skogen utanför Hagfors, utan värme och vatten. Det var 1970-tal och gröna vågen och de hade ingen aning om hur de skulle försörja sig. De odlade grönsaker och gav kvällskurser i keramik på ABF. I december 1977 födde Karin deras första barn: Sara.

– Jag hade egentligen aldrig tänkt på att skaffa barn, så det var väldigt speciellt. Men det var helt fantastiskt när hon föddes. Marc höll fortfarande i kurserna ibland, men annars var vi hemma båda

två. Vi hade ett fantastiskt liv, men att veta hur min syster hade det kastade en mörk skugga över allting. Under sommaren 1978 började hennes sjukdom förlama andningen. Då visste vi att hon snart skulle dö. Hon var redan blind och kunde inte röra sig. Det hade satt sig på talorganen också. Hon försökte göra sig förstådd, men det gick inte att fatta vad hon sa. Det var så fruktansvärt allt detta. I juni gick hon bort. Julen 1979 åkte Marc och Sara till Holland och jag var ensam hemma. Då blev jag plötsligt så fruktansvärt sjuk och hade så ont. Jag tappade medvetandet i taxin till sjukhuset. När jag vaknade upp fick jag höra att jag hade en blödning i magen och att det var ett mirakel att jag överlevde. Sedan fick jag reda på att Katarina blev mördad

vid precis samma tid som jag fick min blödning.

Vad säger du?

– När jag kom hem från sjukhuset fick jag veta att Katarina var försvunnen. När polisen gjorde en husrannsakan i hennes killes lägenhet hittade de fynd som förklarade hennes försvinnande. Han hade mördat Katarina på det mest brutala vis – samtidigt som jag blev oförklarligt sjuk. Det blev en följetong i kvällstidningarna. Jag gick helt i chocktillstånd hela den våren. Sedan blev jag gravid med vårt andra barn. I oktober åkte jag till sjukhuset i Karlstad för att föda. När hon kom ut blev det helt tyst. Navelsträngen hade lagt sig om halsen på flickan och hon dog under förlossningen.

Hur klarade du av det här?

– Jag hade så konstiga tankar i flera år. Nästan

SARA BROOS

GÖR: Dokumentärfilmare och driver en manusutbildning, numera på Alma Löv.

ÅLDER: 38 år i december.

BOR: Berlin och Östra Ämtervik i Värmland.

KARRIÄR: Startade en manusutbildning på Brobygrafiska 2003. Hon har gjort kortfilmerna *Time to be* och *Homeland*, samt flera experimentfilmer och videoinstallationer. Hennes första långfilmsdokumentär var *För dig naken*, om konstnären Lars Lerins jakt på kärlek. Den blev bland annat utsedd till bästa svenska dokumentär på Göteborgs filmfestival. 2014 tilldelades hon Bo Widerberg-stipendiet. Nu är hon aktuell med filmen *Speglingar*, om Karin Broos och deras relation.

ägnade vi all tid åt henne. Hon var så rolig som barn också, hon var så tidig med allting. När hon var två år kunde hon hela sånger utantill som hon sjöng för folk när vi var ute. Men vid den perioden då barnet dog minns jag faktiskt inte Sara alls. Det är som en svart lucka bara.

För Sara är det svårt att säga vad hon egentligen minns från den här tiden. Hon var bara tre år gammal men har en känsla av att det var väldigt tyst i hemmet under det där året. Ett par år senare föddes Sissela och snart därefter Stella. Hela familjen var hemma på dagarna. De hade inga särskilda leksaker, utan lekte oftast utomhus och tog hand om alla djuren.

– Det var verkligen en otroligt idyllisk tid de där

HEMKÄNSLA. Karin och Marc Broos köpte den gamla skolbyggnaden utan att ha sett hur den såg ut inuti. »Jag kände direkt att det var vårt hus«, säger Karin. Nu har de bott här i snart 30 år.

ären. Det var ett väldigt levande hem. Även om vi bodde isolerat kom vänner till mina föräldrar hela tiden och hälsade på. Det var lite kaos egentligen. Lars Lerin kom till oss väldigt ofta. Han mådde inte särskilt bra under den tiden. De spelade in videofilmer och han gick in i olika roller och skulle föreställa Michael Jackson. Jag minns att jag såg allt det där som barn och att det var mycket jag inte förstod av de vuxnas värld. Det var så galet, absurt och flippat. Väldigt tidigt började jag

städa mitt rum ordentligt, jag tror det var för att bringa lite ordning i kaoset. Vi var med överallt på utställningar och vernissager och fick ligga i hörn och sova på fester. Vi var verkligen delaktiga hela tiden.

Hur skulle du beskriva Karin som mamma?

– Hon var inte den mamman som kom och kramades och hon bjöd liksom inte in till samtal. Hon var ganska svår, hon hade sin egen värld. Som vuxen kan jag känna igen mig i behovet att stänga

dörren och ha sin ensamhet. Men jag minns att hon var väldigt svårtillgänglig på många sätt. Man visste att nu är hon i sin ateljé, nu får man inte störa. Det var hennes värld. Jag vågade knappt gå in där, för det var så heligt. Hon var inte en mamma som man kunde berätta om sina problem för. Vad det nu beror på, om det var för att jag inte vågade, eller för att hon inte bjöd in. Men hon hade något slags mystik kring sig som jag hade en väldig respekt för.

Umgicks du mest med familjen?

– Jag hade några vänner på andra sidan skogen. Men vi levde på många sätt i vår egen värld där ute. Jag var öppen och social i skolan, men kände mig ändå väldigt utanför och skämdes ibland. Jag gick alltid i ärvda kläder och kunde avundas dem som bodde i radhus och hade tvättstuga. Jag kände mig annorlunda. När jag var tio flyttade vi från Hagfors till Östra Ämtervik, och det var inte lika isolerat. Som nya tjejen i klassen blev jag väldigt populär, och jag visste inte riktigt hur jag skulle förhålla mig till det. Sedan kom tonåren, som var en väldigt mörk period. Jag fick mycket frihet och blev självständig väldigt tidigt. Mina föräldrar trodde på mig och sa alltid att jag kunde göra precis vad jag ville. Det där är på gott och ont. Om man inte har några ramar och inga begränsningar så är det lätt att sätta upp sina egna krav. Jag var väldigt hård mot mig själv.

Vad tog det sig för uttryck?

– Mycket handlade om prestation. Jag blev verkligen den klassiska duktiga flickan med högsta betyg. Jag skrev väldigt mycket och vann uppsatstävlingar. Det blev förknippat med prestation istället för lust. Och jag fick väldigt mycket uppmärksamhet när jag var väldigt ung. Som 15-åring började jag skriva krönikor i Värmlands Folkblad, fick liksom helsidor varannan lördag. Vilket var fantastiskt, men för mig blev det som om jag byggde upp en bild utåt att jag var lyckad och duktig och samtidigt var jag helt trasig inombords. Det där blir en ond cirkel. Man får bekräftelse för någonting, så håller man det vid liv, och så kan man lätt tro att det är det enda sättet att bli älskad eller omtyckt. Också från mina föräldrars håll. Jag utgick från att de förväntade sig att jag alltid skulle vara på topp, och aldrig misslyckas med någonting. När jag var 15 fick jag jättesvår anorexi.

Hur reagerade Karin på det?

– Min mamma hade väldigt svårt att möta mig i det där, trots att hon hade haft samma erfarenheter. Hon visste inte hur hon skulle hantera det, för hon trodde att hon hade gjort allt för att hennes barn inte skulle hamna i samma mönster som hon. Men hon blev bländad av att allt verkade gå så bra för mig. Jag minns det som en väldig tystnad från hennes sida. Hon kunde inte prata om sina erfarenhe-

LJUDKONST. Marc Broos ringer på en Blocketannons för en kyrkklocka till den nya paviljongen. Marc tycker att det skulle vara fint för barnen som besöker Alma Löv att kunna dra i klocksnöret. »Nej, inte en massa ljud«, utbrister Sara när hon hör hans idé. »Äsch, kyrkan står så långt borta«, tycker Marc. »Det blir kul.«

SJÄLVBILD. För knappt tio år sedan började Karin porträttera Sara i sina tavlor. Än så länge har Sara inte tröttnat på att bli avbildad. »Men jag kan ju så klart bli trött på att se mig själv«, säger Sara. »När jag ser utställningen på Waldemarsudde tittar jag inte på målningarna av mig själv särskilt ingående.«

ter, trots att jag visste vad hon gått igenom. Jag kände mig väldigt ensam och utlämnad. Samtidigt kände jag mig väldigt instängd i min lilla värld.

Vad längtade du efter?

– Jag ville liksom bara bort. Så efter nian åkte jag iväg och tagluffade ensam i en månad. Jag åkte till Rumänien, Bulgarien och resten av Balkan. Jag hade en sådan otrolig lust att upptäcka något annat, och kanske också att bli någon annan. På en mindre ort blir man lätt fast i en roll som är svår att ta sig ur. De där resorna blev återkommande. Varje sommar åkte jag iväg ensam i en månad. Det andra året fick jag låna med mig en liten filmkamera. Det var mycket för att jag var så blyg – att fråga om jag fick filma var som en ursäkt för att ta kontakt med folk. Jag ställde så stora, naiva frågor. Jag kunde träffa någon på ett tåg, följa med henne hem och filma när hon svarade på saker som: »Vad är kärlek?» eller »Vad är hem?»

Trots att du filmade, skrev och fotade tog det ett tag innan du själv satsade på konsten.

– Egentligen ville jag bli författare, och jag kom in på författarskolan Biskops Arnö direkt efter gymnasiet. Det var min största dröm egentligen. Men av någon anledning fick jag för mig att jag skulle bryta med konsten och göra något helt annat. Det är faktiskt intressant, för jag kom från en kreativ miljö där jag fått all uppmuntran i världen, men man måste ändå hitta sin egen väg. Jag tänkte att jag skulle bli något riktigt istället. Som journalist. Så jag sökte till journalistutbildningen i Stockholm, men det passade mig inte alls. Jag fick hela tiden höra att jag nog borde jobba som konstnär istället.

»Det var en bra träning för mig att våga gå in med kameran i sovrummet. Att filma deras första kyss, även om jag stod bredvid och blundade.«

När Sara var 22 år träffade hon en man från Värmland, och plötsligt hade de köpt ett hus några kilometer utanför Sunne, i den trakt som hon svurit att aldrig komma tillbaka till efter studenten. Men det var något särskilt att vakna upp och se ut över det tysta landskapet. Det fanns tid och kraft att skriva och tänka. Efter att ha vikarierat på sin gamla högstadieskola föddes idén att starta en manusutbildning i Sunne. Dels för att hon behövde en försörjning, dels för att få dit intressanta människor. Skolan Brobygrafiska nappade på idén och hon började bygga upp den i dag mycket populära kursen från grunden. Resurserna på skolan gav henne möjlighet att börja jobba mer ordentligt som filmare. Och närheten till barndomshemmet gjorde att hon började bygga upp relationen med föräldrarna igen.

– När vi bodde så nära kunde man mer själv välja sina föräldrar och när man skulle umgås. Det blev ingen plikt eller något betungande. Jag insåg att jag tycker väldigt mycket om att umgås med dem, nästan som vänner.

Tror du att det är lättare för Karin att vara mamma till en vuxen dotter?

– Ja, jag tror det på många sätt. Det kan vara svårt att vara första barnet, man får otroligt mycket kärlek och uppmärksamhet, men man får också ta en del smällar för att föräldrarna kanske inte riktigt vet hur man ska hantera ett barn. Mamma var väldigt undfallande och otroligt dålig på att vara rak och tydlig. Jag kunde se hur hon hade svårt att säga nej, gick emot sin egen vilja och ställde upp på saker hon inte hade lust med. Det där blir en ond cirkel, för då gör du det

också väldigt jobbigt för personer i din omgivning att förhålla sig till dig. Det har hon blivit så otroligt mycket bättre på. Hon har förändrats väldigt mycket.

Karin slog igenom sent i livet, när hon var 58 år.

– Jag tror det var väldigt bra för henne att det var så sent. Hon har aldrig strävat efter att bli

FOTO: ALMAFILM (FÖR DIG NAKEN & HOMELAND)

FILMKLIPP. För dig naken är en av de mest sedda svenska dokumentärerna på bio de senaste tio åren. Homeland, om Raghad som har flytt från Syrien och som får träffa sin idol, A-ha-sångaren Morten Harket, visades på SVT i våras.

känd eller tjäna pengar, konsten har varit en ren nödvändighet. Att det sedan skedde var bara en slump – en gallerist såg ett inslag om henne på Kulturnyheter. Karin hade redan hittat sin bas och sitt sätt att leva, så det har inte förändrats så mycket. Hon lever sitt stilla liv och har sina rutiner. Det där är en nödvändighet för henne, för tidigare har det varit så mycket kaos. Sedan är det klart att plötsligt fick Karin och Marc pengar, men de är så vana vid att leva som de gör. Den största lyxen är väl att de unnar sig en taxiresa ibland.

Några år efter Karins genombrott kom din film För dig naken om konstnären Lars Lerins jakt på kärlek och hur han inledde en relation med brasilianaren Junior.

– Det kom som en överraskning att den blev så stor, men jag tror att det var bra för mig på många sätt. Med tanke på hur jag har tänkt om presta-

tion och framgång, så var det bra för mig att känna att det inte var allt. Jag blev glad, men kände ett slags distans till det. Sedan vet jag inte om jag hade brutit ihop om jag blivit sågad. Den filmen var nyttig för mig på många sätt. Jag hittade mitt sätt att arbeta på. Jag lärde mig att vara mer hänsynslös. Det var en bra träning för mig att våga gå in med kameran i sovrummet. Att filma deras första kyss, även om jag stod bredvid och blundade.

När du var ute och reste med en kamera fungerade den som ett medel för att bryta din blyghet. Var det på samma sätt i filmen om Karin – att du vågade ställa andra frågor i skydd av kameran?

– Ja, det tror jag faktiskt. Kameran är både ett vapen och en inbjudande spegel. Att rikta sin kamera mot någon är också en sorts kärlekshandling. Man säger att man är intresserad av vem personen är. Det tror jag också hjälpte Karin, hon har visat ett stort mod i filmen. Det kräver mycket att våga vara så utlämnande som hon är.

Du har länge stått modell för din mammas målningar, nu riktar du istället din blick mot henne. Blir det någon maktförskjutning där?

– Maktförskjutning vet jag inte, men det hade varit svårt för henne att säga nej. Men det är märkligt det här med hennes målningar. Jag känner igen att det är jag, men jag känner också igen min mamma i porträtten av mig. Hon lägger in något eget. Jag har växt upp med konsten, så det finns inga gränser mellan konsten och livet. På många sätt har jag och mamma också en symbiotisk relation, vi känner igen något i varandra. Båda har en klangbotten av melankoli, och där kan vi kommunicera genom konsten. Jag kan gå in i tillstånd som jag vet att hon letar efter. Det är nästan som om jag blir hon. Jag blir en symbol. Och jag använder ju mamma som en sorts verktyg i den här filmen också, även om hon är mer utlämnad än vad jag är i hennes målningar.

HÖGKLASSIGT. På Alma Löv har många stora konstnärer ställt ut. Av de svenska märks bland andra Karin Mamma Andersson, Ernst Billgren och Lena Cronqvist. Bland de internationella namnen finns Nan Goldin, Jenny Holzer och Max Streicher.

Sara och Karin gör i ordning kaffe och rabarberpaj i det stora, färgglada köket i Östra Ämtervik. Sara klagar lite på att de inte har städlat när det skulle komma folk hit. Pappa Marc ropar:

– Äh! Det är som naturen här inne. Naturen är inte ren.

Som för att understryka Marcs poäng rullar en av de geggiga hundarna runt på golvet. Under de första åren som Alma Löv var öppet hade de ett kafé inne i huset. I rummet bredvid köket står därför en bardisk som hålls uppe av skyltdocksbän. Efter en tid tröttnade Karin och Marc på att ha hundratals besökare i hemmet och flyttade hela verksamheten till en gammal lada på gården. Marc har byggt om den till en vindlande labyrinth av trappor och gångar. I ett rum åker en skyltdocka klädd som en präst upp och ner medan han ropar »Halleluja!« bland hundratals småtavlor och konstverk. I ett annat rum kopulerar två vita kaniner på en äng. Utöver alla rummen med konst finns här en teatersalong, en läshörna, en skaparverkstad och ett kafé. Alma Löv har inte bara lockat besökare utan också invånare till trakten. Kreativa människor som fotografen J H Engström och skådespelaren Amanda Ooms, komikern Kristoffer Apelvqvist, konstnären Andreas Poppelier och regissören Christoffer Bocker.

När Sara och Karin har duktat upp fiket inne i vardagsrummet söker sig en av hundarna till Sara.

– Äh, du känner direkt av när man är lite ledsen. Du är så känslig.

Hela gårdagen satt hon hemma och klippte sin nya film. När det stämmer är det som magi, när hon inte får till det känner hon sig helt värdelös. Så var det dagen innan.

Karin har sett en del av filmen under klippningens gång.

– Det är väldigt svårt att se på filmen med någon sorts distans, säger hon. Man ser sig själv och tycker att man ser hemsk ut, men jag försöker att titta med en annan blick.

Under våra tidigare enskilda intervjuer har

det märkts hur olika syn Karin och Sara har på händelser i sina liv. En sak är att Sara upplevde en brist på kommunikation, medan Karin ansåg att de pratade mycket med varandra. En annan är hur Karin beskrev att de hade en intim relation med mycket fysisk kontakt, medan Sara sade precis tvärtom.

– Jaha, säger Karin. Jämfört med min barndom hade vi betydligt mycket mer fysisk kontakt.

– Men du är liksom ingen krammamma riktigt. Det kanske handlar om en sorts integritet.

– Så kan det mycket väl vara i och för sig. Jag upplevde bristen på fysisk kontakt mycket under min uppväxt, och jag vet att det påverkade mig. Om en lärare lade handen på min axel så backade jag undan. Det sitter ganska djupt det där.

Du verkar ha tänkt mycket på din egen uppväxt under tiden ni gjorde filmen.

– Ja, det var mycket sådant som kom upp, säger Karin. Jag tänkte mycket på hur negativa minnen blir dominerande och etsar sig fast. Innerst inne tror jag att min mamma var lite bitter på att hon inte själv blev konstnär, och det där hamnade på mig. Bilden av min mamma har blivit mycket mer nyanserad nu, för jag kan se hur man blir ett offer av sin tid. Vissa saker kan man inte döma någon för. Och det där som var bra, vardagen, är svårare att komma ihåg. Under Saras uppväxt läste jag mycket av psykologen Alice Miller och tänkte att jag hade fått så dålig självkänsla för att jag aldrig fick något beröm och inte blev sedd när jag var liten. Inte bara när jag var liten, för även när jag var vuxen och ställde ut på någon konsthall sa de aldrig någonting. Jag tänkte att så ska mina barn absolut inte ha det. Sara var så ambitiös och duktig och vi berömde henne hela tiden. Men det där blev missriktat utan att man tänkte på det. Man ska berömma någon för hennes eget värde,

»Jag kände det som att jag gjorde er ledsna och besvikna för att jag var sjuk. Jag kände skuld för att jag inte blev frisk.«

INSPIRERANDE. Just den här bryggan är ofta avbildad i Karins målningar. Frykensäjöarnas skönhet har även hänfört författare som Selma Lagerlöf, Göran Tunström och Astrid Lindgren.

och det var ju självklart det man tänkte, men det var berömmet för prestationerna man uttalade. Det förstörde säkert mycket och gjorde det värre för Sara.

Sara säger att hon upplevde en stor tystnad i familjen under sina sjukdomsår. Hon fortsätter:

– Jag kände det som om jag gjorde er ledsna och besvikna för att jag var sjuk. Jag kände skuld för att jag inte blev frisk. Och jag kunde prata rationellt om sjukdomen, men vi pratade aldrig om hur jag kände eller upplevde det.

– Jag tror det stannade upp där, för du förnekade ofta att du var sjuk och sa att du var på bättringsvägen. Men där borde man ha grävt vidare.

– Jag blev ju också extremt manipulativ, säger Sara. Men jag hade också önskat att du skulle ha öppnat dig och talat om din egen sjukdom.

– Jag kan inte fatta att jag inte gjorde det. Det är väldigt märkligt. När jag var sjuk var det fruktansvärt skambelagt och jag skulle aldrig i mitt liv ha sagt något till mina egna föräldrar, men efter att jag förstod att det var en sjukdom har jag alltid kunnat prata om den. Det är skrämmande ändå hur man kan leva så nära varandra i en familj och ändå inte gå till botten med sådana

saker. På samma sätt som jag i efterhand absolut inte kan förstå att mina föräldrar inte såg hur sjuk jag var.

Hur har er relation förändrats av filmen?

– Jag hade inte tänkt på att vi hade saker att prata om innan Sara ville göra filmen, säger Karin. Sedan har jag förstått att det fanns mycket som Sara ville reda ut, och det har varit väldigt bra att vi talat så mycket under de här åren.

– Vi har gått in i väldigt mycket som vi inte har pratat om innan, säger Sara. Numera har vi ett mycket mer öppet och ärligt sätt att kommunicera på. För den där tystnaden, det där som man sopar under mattan, det är det värsta av allt.

Madelene Engstrand Andersson är reporter på Filter och själv vårmälning. Besöket i Östra Ämtervik fick henne att överväga att flytta till sina hemtrakter igen.

Magnus Bergström är fotograf på Filter och kände sig också hemma i Värmlandsskogarna, där hans mor och mormor växte upp.

Fredag 29 januari. Filmfestivalen i Göteborg, där *Speglingar* premiärvisas, invigs. Karin Broos har gjort årets festivalaffisch.

MAZDA6

- UTMANAR PÅ ALLA SÄTT

Designprisvinnande Mazda6 har uppdaterats inifrån och ut för maximal komfort och körglädje. Med fyrhjulsdrift och omfattande aktiva säkerhetsfunktioner som bl.a. adaptiva LED-strålkastare, autobroms och döda-vinkeln-varnare tar Mazda6 dig tryggt hem, oavsett underlag. **PROVKÖR EN UPPDATERAD OCH PRISVÄRD VINNARE IDAG.** #ProvkörMazda

PRIS FRÅN 259 900:- | DIESEL AWD FRÅN 259 900:-

MAZDA.SE

Bränsledekl. bl. körning 3,9-6,4 l/100 km, CO₂ 104-150 g/km. Tioårsgarantin innefattar: 3 års fabriksgaranti samt 7 års förlängd garanti. Se fullständiga villkor på mazda.se. Priserbjudandet gäller t.o.m. 2015-12-31.